

Brusel 10. listopadu 2021
(OR. en)

13196/1/21
REV 1

COH 59

POZNÁMKA

Odesílatel:	Předsednictví
Příjemce:	Výbor stálých zástupců / Rada
Předmět:	Přínos programů politiky soudržnosti k oživení, ke konkurenceschopné udržitelnosti, k zelené a digitální transformaci, k odolnosti a k hospodářské, sociální a územní soudržnosti – výzvy a příležitosti v nadcházejících letech = politická rozprava

Ministři odpovědní za politiku soudržnosti se vyzývají, aby na zasedání Rady pro obecné záležitosti věnovaném politice soudržnosti, které se bude konat dne 18. listopadu, na základě dokumentu předsednictví uvedeného v příloze této poznámky poskytli další politické pokyny ohledně přínosu programů politiky soudržnosti k oživení, ke konkurenceschopné udržitelnosti, k zelené a digitální transformaci, k odolnosti a k hospodářské, sociální a územní soudržnosti a ohledně výzev a příležitostí v nadcházejících letech.

**Podkladový dokument – zasedání Rady pro obecné záležitosti (soudržnost)
dne 18. listopadu 2021**

Přínos programů politiky soudržnosti k oživení, ke konkurenceschopné udržitelnosti, k zelené a digitální transformaci, k odolnosti a k hospodářské, sociální a územní soudržnosti

Výzvy

Regionální rozdíly v rámci EU se v posledních desetiletích zmenšují a úrovně HDP se znatelně sblíží. Dopady hospodářské a finanční krize z roku 2008 však vedly k tomu, že pokrok je od té doby nerovnoměrný, a krize COVID-19 navíc způsobila další narušení. Zatímco zejména východní členské státy i nadále vykazovaly silnou konvergenci, mnoho regionů se středními příjmy v jižní části EU a některé v severozápadních členských státech naopak v porovnání s EU zaznamenaly pokles, což dokazuje, že pokrok není nevratný.

Politika soudržnosti významně přispěla ke snížení mnoha těchto rozdílů. Útvary Komise odhadují, že programy politiky soudržnosti na období 2014–2020 měly významný dopad na HDP na obyvatele, a to zejména v méně rozvinutých regionech, u nichž se očekává růst o dalších 2,6 %. Prognózy naznačují, že rozdíl mezi nejbohatšími a nejchudšími regiony (každá z obou kategorií představuje 10 % obyvatelstva EU) se sníží o 3,5 %.

Pandemie COVID-19 přinesla řadu dříve nepředstavitelných výzev pro územní soudržnost EU obecně. Ještě je příliš brzy na to, aby bylo možné plně posoudit dopad pandemie COVID-19 na regiony EU, nicméně z prvních odhadů vyplývá, že pandemie nejvíce zasáhne jižní regiony EU, a to zejména regiony s velkým podílem přidané hodnoty ve velkoobchodu a maloobchodu, dopravě a ubytování.

Hospodářství EU se potýkalo s několika dlouhodobými strukturálními problémy ještě před krizí COVID-19. Některé z nich budou v nadcházejících letech ještě naléhavější. Zejména rychlé stárnutí společnosti časem povede ke snížení nabídky pracovních sil, a tím i růstového potenciálu EU. Slabý růst produktivity nadále působí jako brzda růstu a v procesu digitální transformace EU zaostává za Čínou a Spojenými státy. Hospodářský růst brzdí také méně vzdělaná pracovní síla, která ztěžuje vyrovnávání rozdílů v produktivitě. V neposlední řadě přinese klimatická transformace, která má nerovnoměrné územní dopady, i značné sociální a hospodářské náklady.

Regiony EU jsou nejen různou měrou zranitelné vůči těmto výzvám, ale také nerovnoměrně vybaveny k jejich řešení. To by mohlo v nadcházejících letech vést k prohloubení rozdílů. Pokračující vylidňování se zejména dotýká především východních regionů EU a některých jižních regionů. Přejít na klimaticky neutrální hospodářství bude mít dopad na území, která jsou silně závislá na hornických a těžebních činnostech, a dále na uhlíkově a energeticky náročná odvětví, což je základním důvodem pro mechanismus pro spravedlivou transformaci. Očekává se, že nejokrajovější regiony postihne rovněž růst cen uhlíku a energií, neboť zvýší jejich náklady na připojení k vnitřnímu trhu.

Zvláště zranitelné jsou venkovské oblasti obecně. Ve srovnání s obyvateli ve městech, na předměstích a ve velkoměstech jsou jejich obyvatelé v průměru již starší. Tyto demografické trendy ve spojení s nedostatečnou konektivitou, infrastrukturou a problémy v oblasti produktivity a s omezeným přístupem k veřejným službám, včetně vzdělávání a péče, mohou přispět k nižší přitažlivosti venkovských oblastí coby míst pro život a práci.

Je proto zcela nezbytné posílit odolnost regionálních ekonomik EU a zlepšit jejich schopnost reagovat na asymetrické otřesy. Pandemie zejména zdůraznila skutečnost, že obzvláště zranitelné jsou regiony, které jsou silně závislé na několika málo výrobních odvětvích nebo odvětvích služeb. Bude nezbytná další diverzifikace regionálních ekonomických činností, která se bude řídit strategiemi inteligentní specializace, jakož i investice do vzdělávání a celoživotního učení a trvalá podpora hybných sil hospodářského růstu, který obstojí i v budoucnu.

Příležitosti

S cílem čelit v nadcházejících letech této bezprecedentní kombinaci výzev se spolunormotvůrci dohodli na rozsáhlém balíčku finanční podpory spojením zdrojů v rámci nástroje Next Generation EU a víceletého finančního rámce na období 2021–2027. Prostřednictvím náležitého propojení dostupných doplňkových nástrojů a účinných koordinačních mechanismů budou členské státy schopny maximalizovat přínos zbývajících finančních prostředků určených na politiku soudržnosti na období 2014–2020, iniciativy REACT-EU, Nástroje pro oživení a odolnost a nových přidělů na politiku soudržnosti na období 2021–2027, včetně financování z Fondu pro spravedlivou transformaci. Tato kombinace nástrojů umožní členským státům zvýšit odolnost svých ekonomik a své společnosti a lépe je připravit na budoucnost a zároveň přispěje k ekologické a digitální transformaci.

Posílení a větší odolnost EU jako celku však budou účinné pouze tehdy, pokud nikdo nezůstane opomenut. Bez této vnitřní záruky solidarity existuje riziko nevyváženého a neudržitelného růstu a oslabení důvěry v demokracii, v evropské hodnoty a v samotný evropský projekt.

Za tímto účelem je zásadně důležité řešit situaci „opomenutých míst“, v nichž mohly globalizace a technologické změny zanechat odkaz v podobě deindustrializace, zhoršování stavu životního prostředí a pastí souvisejících s nízkou kvalitací. Stejně tak je nezbytné posílit úlohu menších měst a obcí, aby mohly působit jako regionální centra podporující sousední venkovské oblasti, zajistit přístup k řadě veřejných a soukromých služeb a vytvořit nové hospodářské perspektivy pro méně rozvinuté a okrajové regiony. To zahrnuje také využití příležitostí pro venkovské oblasti na základě jejich přírodního bohatství, k nimž patří mimo jiné přírodní zdroje, zejména pro energii z obnovitelných zdrojů, bioekonomika, udržitelná produkce a zpracování potravin a cestovní ruch. Hlavní faktory stimulující úspěšné řešení těchto problémů souvisejí s lepší konektivitou, větší diverzifikací hospodářských činností, zlepšením odolnosti v souvislosti s životním prostředím a změnou klimatu a sociální odolnosti – v kontextu místních komunit s posíleným postavením.

Základním prvkem modelu řízení politiky soudržnosti vždy byla podpora místně orientovaných politik, které se opírají o uzpůsobené strategie územního rozvoje a jsou zakotveny v účinných mechanismech partnerství. Jsou však zapotřebí účinné mechanismy koordinace s dalšími nástroji EU, zejména Nástrojem pro oživení a odolnost, které sledují různé cíle a využívají různé způsoby provádění.

Otázky k diskusi

- Jakým způsobem lze politiku soudržnosti kombinovat s dalšími nástroji EU za účelem dalšího snížení rozdílů v úrovni rozvoje a posílení odolnosti ve střednědobém a dlouhodobém horizontu?
 - Jakým způsobem lze řádně řešit různé potřeby jednotlivých regionů a území a přiblížit využívání finančních prostředků EU příjemcům a občanům?
-